

KRONIKA CHRONICLE

Apie Simonos Kontrimienės daktaro disertaciją „Humanistinio dvasingumo ryšys su auklėjimo šeimoje patirtimis“

Pragmatėjančio ir globalėjančio pasaulio fone 2018 m. išskyla disonuojanti su šiuo kontekstu disertacija tema „Humanistinio dvasingumo ryšys su auklėjimo šeimoje patirtimis“. Ji neperrėžia skirties tarp dvasingumo ir materialumo, lokalumo ir globalumo etc., tačiau pabrėžia dvi svarbias nūdienos dimensijas: žmogaus dvasingumo ir šeimos. Maža to, fokusas į akademinio jaunimo dvasingumą ir jo ryšį su auklėjimo šeimoje patirtimis akina atsigręžti į pamatinius žmogaus, tautos ir valstybės gyvenimo dalykus. Tai ne tik pamato plytos, bet kur kas daugiau.

Šio disertacinio tyrimo tema ganėtinai sudėtinga ir kelianti diskusijų jau vien dėl dvasingumo sampratos apibrėžties, kiekvieno iš mūsų empirinės patirties, metodologinės prieigos ir pan. Be to, kaip teisingai pažymi autorė, „dėl savo daugiamačiškumo dvasingumo reiškinyms neišsitenka vienos kurios mokslinės disciplinos ribose, todėl jis turi būti (ir dažnai yra) tyrinėjamas integruojant ne tik teologijos, bet ir filosofijos, psichologijos bei edukologijos mokslų žinias“ (p. 6), nes disertacijos tekstas reikalauja ir tyrėjos, ir skaitytojo platesnio žiūros lauko.

Metodologinė tyrimo prieiga grindžiama postpozityvizmo ir humanistinės

psichologijos paradigmomis bei intrapsichinio humanizmo, auklėjimo stilių, psichologinės ir elgesio kontrolės bei prieraišumo teorijomis (žr. p. 105–108). Tokia prieiga suponuoja ir disertacinio tyrimo žiūros kampą. Pristatydama savo sukurtą dvasingumo modelį autorė rašo, kad „šiam darbe plėtojama ir Humanistinio dvasingumo modelio pagrindu pasirinkta sakralaus humanistinio dvasingumo prieiga numato, jog tikrų dvasinių aspiracijų išraiška yra tikėjimo ir vidinės darnos įkvėptas gilus žmogiškos patirties įprasminimas. Tokį įprasminimą įgalina žmogaus, žinių ir žinojimo tobulėjimas, o šis ateina iš aukščiausio tapatumo ir savasties pasiekimo, arba savęs aktualizavimo, bei natūralios jo sąsajos – gebėjimą peržengti savo ribotumus ir laiko, vietos bei žinojimo ribas atspindinčio transcendavimo“ (p. 72). Be abejo, šį teiginį reikia išsamiai pagrįsti, tačiau sveikintinas jau pats jo iškėlimas.

Apskritai disertacijos teorinė ir empirinė dalys dera ir yra turtingos, vertos skaitytojo dėmesio. Didžiausias darbo reikšmingumas tas, kad pirmą kartą Lietuvoje sukurtas teorinis-empirinis dvasingumo raiškos modelis, kurio pagrindu sudarytas ir validuotas dvasingumo tyrimo instrumentas, Humanistinio dvasingumo apra-

šas, suteikiantis praktinių galimybių Lietuvos ir užsienio šalių tyrėjams naudoti jį kaip kiekybinių dvasingumo tyrimų įrankį. Atliktas empirinis tyrimas, kurio atskleista humanistinio dvasingumo raiška ir sąsajos su auklėjimo šeimoje patirtimis akademinio jaunimo imtyje, yra pirmas tokio pobūdžio ir masto tyrimas Lietuvoje, padėjęs nustatyti svarbius dvasingumo etiologijos, taigi ir ugdymo, veiksnius ir skatinantis skaitytojų refleksiją bei pozityvų asmenybės kismą dvasinės brandos linkme.

Dera pridurti, kad kaip ir kiekviename moksliniame darbe, šiame yra diskusinių, gal kartais ir koreguotinų vietų, bet tai nekeičia disertacinio tyrimo aktualumo ir prasmingumo, jei skaitytojas turi metodologinę pajautą ir pagavą.

Galiausiai šis darbas yra ypatingas tuo, kad Simonos Kontrimienės vadovė buvo prof. habil. dr. Vanda Aramavičiūtė. Tai paskutinis disertacinis darbas, kuriam vadovavo šviesios atminties profesorė.

Vilija Targamadžė